

## ISHCHILAR MALAKASI VA TAJRIBASI ASOSIY VOSITALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGIGA TA' SIRI

**Hasanov Oyatillo**

Andijon davlat texnika instituti

Iqtisodiyot yo'nalishi 3-kurs talabasi

**Egamberdiyev Shavkatbek**

Andijon davlat texnika instituti

Iqtisodiyot yo'nalishi 3-kurs talabasi

**Annotatsiya.** Ushbu maqola “Ishchilar malakasi va tajribasi asosiy vositalardan foydalanish samaradorligiga ta'siri” mavzusini o'rganishga bag'ishlangan. Ishlab chiqarish jarayonlarida inson omili, xususan, ishchilarning malakasi va tajribasi, uskunalardan samarali foydalanish va ishlab chiqarish natijalarini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi. Maqolada ishchilarning malakasini oshirish, ularni zamonaviy texnologiyalar bilan tanishtirish va muntazam ravishda o'qitish orqali ishlab chiqarish samaradorligini qanday oshirish mumkinligi tahlil qilinadi. Shuningdek, ishchilar malakasi va tajribasining asosiy vositalarga bo'lgan munosabatini o'rganish orqali bu munosabatning ishlab chiqarish jarayonlariga ta'siri ko'rib chiqiladi.

**Kalit so'zlar:** hodimlar, malaka, inson omili, motivatsiya, avtomatlashtirish, zamonaviy texnologiyalar, treninglar.

**Kirish.** Ishlab chiqarish jarayonlarida inson omili, ya'ni ishchilarning malakasi va tajribasi, har qanday korxonaning muvaffaqiyati uchun muhim ahamiyatga ega. Ishchilar ishlab chiqarish jarayonlarida uskunalardan samarali foydalanish, sifatli mahsulotlarni ishlab chiqarish va umumiy ishlab chiqarish samaradorligini oshirishda asosiy rol o'ynaydi. Ushbu omillarni tushunish va ulardan samarali foydalanish, korxonalar uchun raqobatbardoshlikni oshirishda muhim ahamiyatga ega. Birinchidan, ishchilarning malakasi va tajribasi ularning ish faoliyatiga bevosita ta'sir qiladi. Malakali ishchilar, o'z ishlarini tez va sifatli bajarishga qodir bo'lib, ishlab chiqarish jarayonlarida yuzaga keladigan muammolarni tezda hal qilish imkoniyatiga ega. Ular zamonaviy texnologiyalar va uskunalar bilan tanish bo'lib, ularni samarali ishlatish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarga ega. Malaka oshirish dasturlari va muntazam o'qitish orqali ishchilarning bilim va ko'nikmalarini yangilab borish, ishlab chiqarish jarayonlarini yanada samarali tashkil etishga yordam beradi [1]. Ikkinchidan, ishchilarning tajribasi ham muhim ahamiyatga ega. Tajribali ishchilar, o'zlarining oldingi ish faoliyatlari davomida to'plagan bilimlari va ko'nikmalari orqali yangi vazifalarni bajarishda samarali yechimlar topadilar. Ularning ilgari duch kelgan

muammolari va ularni hal qilish usullari, hozirgi ishlab chiqarish jarayonlarida foydali bo'lishi mumkin. Shuningdek, tajribali ishchilar yangi ishchilarni o'qitishda va ularga ko'maklashishda ham muhim rol o'ynaydi. Uchinchidan, inson omili ishlab chiqarish jarayonining barcha bosqichlarida muhim ahamiyatga ega. Ishchilarning motivatsiyasi va ruhiy holati ham ishlab chiqarish samaradorligiga ta'sir qiladi. Motivatsiyalangan ishchilar o'z ishlariga ko'proq e'tibor berib, yuqori sifatli mahsulotlar ishlab chiqarishga intilishadi [2]. Korxonalar, ishchilarni rag'batlantirish va ularning ish joyidagi sharoitlarini yaxshilash orqali motivatsiyalarini oshirishlari mumkin. Buning natijasida, ishlab chiqarish jarayonlari yanada samarali va unumli bo'ladi.

Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar va avtomatlashtirish jarayonlari ham inson omilini to'liq o'rnini bosolmaydi. Texnologiyalar inson faoliyatini yengillashtirishi mumkin, lekin ularning samarali ishlashi uchun malakali va tajribali ishchilar zarur. Uskunalar va texnologiyalarni to'g'ri ishlatish uchun ishchilar tomonidan malaka va bilim talab etiladi. Agar ishchilar ushbu texnologiyalarni to'g'ri qo'llay olmasalar, ishlab chiqarish jarayonlari samaradorligi pasayishi mumkin. Natijada, inson omili, xususan, ishchilarning malakasi va tajribasi ishlab chiqarish jarayonlarida muhim rol o'ynaydi. Ishchilarning bilim va ko'nikmalarini doimiy ravishda rivojlantirish, ularni zamonaviy texnologiyalar bilan tanishtirish va motivatsiyalarini oshirish orqali korxonalar ishlab chiqarish samaradorligini oshirishlari mumkin [3]. Bu esa o'z navbatida, korxonaning raqobatbardoshligini ta'minlaydi va bozor sharoitlarida muvaffaqiyatli faoliyat yuritishga yordam beradi. Inson resurslarini samarali boshqarish orqali korxonalar nafaqat o'z ichki jarayonlarini yaxshilaydi, balki umumiy iqtisodiy o'sishga ham hissa qo'shadi.

Ishchilarning malakasini oshirish, ularni zamonaviy texnologiyalar bilan tanishtirish va muntazam ravishda o'qitish orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshirish - bu har qanday korxonaning muvaffaqiyatli faoliyat yuritishining asosiy omillaridan biridir. Ushbu jarayonlar nafaqat ishchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishga, balki korxonaning umumiy raqobatbardoshligini oshirishga ham xizmat qiladi.

Malaka oshirish dasturlari, seminarlar va treninglar orqali ishchilar o'z sohalarida yangi bilimlarni egallashlari mumkin. Bu jarayon, avvalo, ishchilarning o'z ishlariga bo'lgan qiziqishini oshiradi [4]. Malakali ishchilar o'z vazifalarini yanada samarali bajarishadi, bu esa ishlab chiqarish jarayonining sifatini va tezligini oshiradi. Malaka oshirish dasturlari, shuningdek, ishchilarni yangi usullar va texnologiyalar bilan tanishtirib, ularning innovatsion fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi.

Bugungi kunda ko'plab korxonalar avtomatlashtirilgan tizimlardan foydalanmoqda. Uskunalar va dasturlarni to'g'ri ishlatish uchun ishchilar zamonaviy texnologiyalar bilan tanish bo'lishlari zarur. O'qitish jarayonida ishchilarni yangi

uskunalar va dasturlar bilan tanishtirish, ularning samarali ishlashini ta'minlaydi. Masalan, 3D bosma texnologiyalari yoki raqamli boshqaruv tizimlari kabi yangi texnologiyalarni o'zlashtirgan ishchilar, mahsulot ishlab chiqarishni tezlashtirib, xarajatlarni kamaytirishi mumkin.

O'qitish doimiy ravishda amalga oshirilishi kerak, chunki texnologiyalar va bozor talablarining tez o'zgarishi ishchilarning bilimlarini yangilashni talab qiladi. Muntazam o'qitish orqali ishchilar yangi tendentsiyalar va innovatsiyalar haqida xabardor bo'lib, o'z ishlarini yanada sifatli bajarishga intilishadi. O'qitish jarayoni nafaqat malakani oshiradi, balki jamoa ichida hamkorlikni rivojlantiradi va ishchilar o'rtasidagi muloqotni kuchaytiradi.

Ishchilarning malakasini oshirish va ularni zamonaviy texnologiyalar bilan tanishtirish jarayonida rag'batlantirish mexanizmlarini joriy etish lozim. Rag'batlantirish orqali ishchilar o'z bilimlarini oshirishga va yangi texnologiyalarni o'rganishga ko'proq tayyor bo'lishadi [5]. Korxonalar, ishchilarni o'z malakalarini oshirishga undash uchun mukofot tizimlarini joriy etishlari mumkin. Bu nafaqat ishchilarning motivatsiyasini oshiradi, balki ularning korxonaga bo'lgan sadoqatini ham kuchaytiradi. Bundan tashqari, ishchilarning malakasini oshirishda tajribali mutaxassislar va trenerlardan foydalanish ham muhimdir. Tajribali mutaxassislar o'z bilimlarini va tajribalarini yangi avlod ishchilarga o'tkazib, ularga amaliy ko'nikmalarni o'rgatishi mumkin. Bunday o'qituvchilar ishchilarni real hayotdagi muammolarni hal qilishga tayyorlashda yordam beradi. Natijada, ishchilarning malakasini oshirish, ularni zamonaviy texnologiyalar bilan tanishtirish va muntazam ravishda o'qitish orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshirish mumkin. Bu jarayonlar nafaqat ishchilarning professional rivojlanishini ta'minlaydi, balki korxonaning raqobatbardoshligini ham oshiradi. Har bir korxona uchun bu yo'nalishlarga e'tibor berish va ularni amalga oshirish strategiyasini ishlab chiqish muhimdir. Shunday qilib, inson resurslarini samarali boshqarish orqali korxonalar nafaqat ichki jarayonlarini yaxshilaydi, balki bozor sharoitlarida muvaffaqiyatli faoliyat yuritishga erishadi.

Ishchilar malakasi va tajribasi, ularning asosiy vositalarga bo'lgan munosabatini shakllantiradi va bu munosabat ishlab chiqarish jarayonlariga katta ta'sir ko'rsatadi. Malaka - bu ishchilarning o'z sohasidagi bilimlari, ko'nikmalari va tajribasidir. Tajriba esa, ishchilarning amaliy faoliyatlari orqali to'plangan bilim va ko'nikmalardir. Ushbu ikki omil ishchilarning vositalarni qanday ishlatishini belgilaydi, bu esa ishlab chiqarish jarayonlarida muhim ahamiyatga ega.

Malakali va tajribali ishchilar, asbob-uskunalar va texnologiyalarni samarali va to'g'ri ishlatish qobiliyatiga ega. Ular o'z ish joylarida yuzaga keladigan muammolarni tezda hal qilishga qodir, bu esa ishlab chiqarish jarayonlarining uzluksizligini ta'minlaydi. Masalan, malakali ishchi yangi uskunani yoki dasturiy ta'minotni tezda

o'zlashtirib, uni ishlab chiqarish jarayonida muvaffaqiyatli qo'llay oladi. Bunday ishchilar, shuningdek, o'z bilimlarini boshqa jamoa a'zolari bilan bo'lishib, jamoaning umumiy malakasini oshirishga yordam beradi. Malaka va tajriba bilan birga keladigan ishonch, ishchilarga o'z vazifalarini yanada samarali bajarishga yordam beradi. Agar ishchi o'z uskunolari va texnologiyalaridan yaxshi foydalanayotganini his etsa, u o'z ishiga nisbatan motivatsiya va qiziqishni oshiradi. Bu esa, o'z navbatida, ishlab chiqarish jarayonlarida sifatni oshirishga olib keladi. Ishchilarning o'z ishlariga bo'lgan qiziqishi oshganda, ular yanada ko'proq innovatsion fikrlashga intilishadi va yangi yechimlar taklif qiladilar.

Agar ishchilar malaka va tajribaga ega bo'lmasa, ularning asosiy vositalarga bo'lgan munosabati salbiy bo'lishi mumkin. Malakasiz yoki tajribasiz ishchilar uskunalarni noto'g'ri ishlatishi, bu esa ishlab chiqarish jarayonida xatolarga olib kelishi mumkin. Masalan, yangi texnologiyalarni ishlatishda qiyinchiliklarga duch kelgan ishchi, uskunalardan samarali foydalanmasligi natijasida ishlab chiqarish jarayonini sekinlashtirishi yoki hatto to'xtatishi mumkin. Shuningdek, bunday vaziyatlar ish joyida stress va norozilikni keltirib chiqarishi mumkin, bu esa jamoaning umumiy ruhiyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Yana bir salbiy jihati shundaki, malaka va tajriba yetishmasligi ishchilarning o'z-o'zini rivojlantirish istagini pasaytirishi mumkin. Agar ishchilar o'zlarini yetarlicha malakali his qilmasalar, ular yangi bilimlarni o'rganishga tayyor bo'lmasliklari mumkin. Bu esa korxonaning innovatsion rivojlanishini to'xtatishi yoki sekinlashtirishi mumkin. Shuningdek, malaka va tajribani oshirish uchun zarur bo'lgan resurslar — vaqt, mablag' va ta'lim imkoniyatlari — korxonalar uchun qo'shimcha xarajatlar keltirib chiqaradi. Ba'zi korxonalar o'z ishchilarini o'qitishga e'tibor bermasa, natijada ularning malakasi past bo'ladi va bu ishlab chiqarish jarayonlariga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Ishchilarning malakasi va tajribasi ularning asosiy vositalarga bo'lgan munosabatini belgilaydi va bu munosabat ishlab chiqarish jarayonlariga ijobiy hamda salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Malakali va tajribali ishchilar uskunalardan samarali foydalanib, ishlab chiqarishni tezlashtiradilar va sifatni oshiradilar. Biroq, malaka va tajribaga ega bo'lmagan ishchilar esa xatolarga yo'l qo'yishi va ishlab chiqarish jarayonlarini sekinlashtirishi mumkin. Shu sababli, korxonalar ishchilarining malakasini oshirishga e'tibor berishlari zarur bo'lib, bu nafaqat ularning professional rivojlanishini ta'minlaydi, balki korxonaning umumiy muvaffaqiyatini ham oshiradi.

**Xulosa.** Xulosa qilib aytganda, ishchilarning malakasi va tajribasi asosiy vositalardan foydalanish samaradorligini belgilovchi muhim omillardir. Malakali va tajribali ishchilar uskunalarni samarali va to'g'ri ishlatish qobiliyatiga ega bo'lib, ishlab chiqarish jarayonlarining uzluksizligini ta'minlaydilar. Ular muammolarni tezda hal qilish, innovatsion yechimlar taklif qilish va jamoa ichida bilim almashishni rag'batlantirish orqali korxonaning umumiy samaradorligini oshiradilar. Biroq, malaka

va tajriba yetishmasligi ishchilarning uskunalarga bo'lgan munosabatini salbiy tomonga o'zgartirishi mumkin, bu esa ishlab chiqarish jarayonlarida xatolarga olib kelishi, sifatni pasaytirishi va ish joyida stressni oshirishi mumkin. Shu sababli, korxonalar ishchilarining malakasini oshirishga e'tibor berishlari zarur, chunki bu nafaqat individual rivojlanishni ta'minlaydi, balki korxonaning raqobatbardoshligini ham kuchaytiradi. Ishchilarning malakasi va tajribasini oshirishga qaratilgan investitsiyalar korxonaning muvaffaqiyatli kelajagini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

#### Foydalanilgan adabiyotlar:

1. R.S.Muratov, I.A.DJalalova, S.Sh.Oripov. Korxona iqtisodiyoti. Darslik. -T.: "Fan va texnologiya", 2014,424 bet.
2. Salimov B.T., Mustafakulov Sh.I. Mikroiqtisodiyot: masalalar, namunalar, topshiriqlar, testlar. - T.: "Gi Print", 2010.-244 b.
3. Ishmuhamedov A.E. va bosh. Milliy va xalqaro iqtisodiyot: Darslik. - T.: 2010.-316 b.
4. Salimov B.T., Muxitdinova U.S., Mustafakulov Sh.I., Salimov B.B. Mikroiqtisodiyot: Darslik-T.: Yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg'armasi nashriyoti, 2005.-208 b.
5. Просветов Г.И. Стратегия предприятия. Учеб. практическое пособ. - М.: «Алфа-Пресс», 2010. - 184 с.